

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	014.01 «Середня освіта. Українська мова та література»
Рік підготовки:	3
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	залік

Автор курсу та лектор:

Доктор філологічних наук, професор Пустовіт Валерія Юріївна

вченій ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

Професор кафедри української філології та журналістики

посада

puст18@snu.edu.ua

Viber за номером

електронна адреса

+38-050-263-26-49

телефону

за розкладом

телефон

месенджер

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Дисципліна "Художня література для дітей" покликана ознайомити студентів із специфікою розвитку художньої літератури для дітей, її сутністю, основними ознаками, розкрити багатство української дитячої літератури в історичній обумовленості й художній цінності, зосередити увагу на специфіці образного мислення на різних етапах її розвитку; ознайомити студентів з основними творами, що входять в коло дитячого читання, функціями, жанрами; визначити особливості дитячої літератури; прослідкувати еволюцію розвитку літератури для дітей.

Результати навчання:

знати основні етапи розвитку дитячої літератури; тематику, проблематику, жанри творів для дітей; найбільш поширені жанри дитячого фольклору; особливості індивідуального стилю визначних письменників дитячої літератури; засоби творення образів та психологію дитячого сприйняття навколошнього світу.

Вміти визначати ідейно-художні особливості творів для дітей різних авторів; аналізувати твори дитячої літератури за основними параметрами (тематика, проблематика, особливості сюжету та композиції); зіставляти твори української дитячої літератури з творами зарубіжних письменників; опрацьовувати літературознавчі розвідки з питань, що вивчаються, складати конспект, порівнювати різні погляди на певну проблему, висловлювати й аргументувати власну точку зору; писати відгук і рецензію на прочитаний твір. Базові знання, отримані при вивченні дисципліни "Історія української літератури", «Вступ до літературознавства», щодозволяють виокремити базові знання для аналізу творів художньої літератури для дітей.

Мета курсу (набуті компетентності)

Унаслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей, як:

1. Здатність спілкуватися з різними цільовими аудиторіями, співпрацювати з фахівцями інших галузей, адаптуватися в соціальному та професійному середовищі.
2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.
3. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Вступ. Література для дітей як важливий засіб навчання та виховання.	2/0/2	Поняття дитяча література. Джерела літератури для дітей. Виникнення і розвиток літератури. Дитяча література як органічна частина художньої літератури. Її своєрідність і особливості. Функції дитячої літератури. Наукове дослідження і вивчення дитячої літератури. Проблеми теорії, критики та бібліографії.	Участь в обговоренні
2.	Дитячий фольклор як специфічний вид творчості.	2/0/2	Поняття «дитячий фольклор». Жанрове й тематичне розмаїття дитячого фольклору Класифікація фольклору для дітей. Характер жанрів і груп дитячого фольклору. Колискові пісні, пестушки та утішки як твори старших поколінь для дітей. Жанри, що виражають словесну гру. Скоромовки, лічилки до ігор, дражнили. Заклички як твори, успадковані дітьми з фольклору дорослих. Дитячі пісні, ігри як певні відділи календарно-обрядової поезії. Збирання, публікації, вивчення дитячого фольклору.	Участь в обговоренні Презентація Аналіз зразків фольклору
3.	Казковий та героїчний епос.	2/0/2	Художньо-стильові особливості казкового епосу, казки про тварин, героїко-фантастичні (чарівні), соціально-побутові, казкова традиція й сучасність, характер вимислу й реальна основа, зв'язок з художньою літературою. Роль казки у вихованні естетичних та пізнавальних смаків дітей. Педагогічний відбір казки. Казки про тварин як найдавніший пласт народного епосу («Рукавичка», «Коза-дереза», «Пан Коцький», «Сірко», «Солом'янний бичок», «Колобок», «Лисичка сестричка і вовк-панібрать»). Героїко-фантастичні казки. Характер вимислу, образ, мотиви («Івасик-Телесик», «Шарівна-жаба», «Котигорошко», «Кривенька качечка»). Народна сатира проти ледарів, боягузів, хвальків та пошана до розумних, чесних працьовитих людей у соціально-побутових казках («Мудра дівчина», «Бабина і дідова дочка», «Золотий черевичок», «Калинова сопілка»). Легенди, перекази, бувальщина Методика роботи з народною казкою. В.Сухомлинський про роль казки у вихованні дітей.	Участь в обговоренні Аналіз текстів різних стилів
4.	Основні тенденції розвитку художньої літератури для дітей XIX століття.	2/0/2	Література для дітей I половини XIX - новий період в історії української дитячої літератури. Т.Г.Шевченко про дітей і для дітей. Історичні умови розвитку дитячої літератури початку XIX століття. Основні тенденції розвитку літератури для дітей цього періоду. Жанрове й тематичне багатство творів для дітей. Проблеми виховання та навчання	Участь в обговоренні Аналіз текстів

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			української молоді у творах І.Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, П.Гулака-Артемовського, Є.Гребінки та ін. Педагогічна діяльність і твори для дітей Олександра Духновича. Байки й прибаютки Левка Боровиковського. Т.Г.Шевченко про дітей і для дітей. «Буквар» Т.Шевченка та його значення для розвитку дитячої літератури. Твори письменника про дітей. Основні принципи їх зображення. Мотиви знедоленого дитинства у поезії Т.Г.Шевченка «На Великдень, на соломі», (автобіографічна основа поезій «І виріс я на чужині», «Якби ви знали, паничі», «Мені тринадцятий минало» «І золотої, й дорогої...»та ін.). Пейзажна лірика поета «Ой діброво – темний гаю!», «Сонце заходить гори чорніють», «Зацвіла в долині червона калина», «Тече вода з-під явора», Художні особливості повісті «Близнешы» Т.Г.Шевченка (автобіографізм, своєрідність композиції).	
5.	Література для дітей другої половини XIX століття - новий період в історії художньої літератури для дітей.	2/0/2	Основні тенденції розвитку літератури для дітей цього періоду. Жанрове й тематичне багатство творів для дітей. Поезії Ю.Федьковича для дітей – «Дитина», «Сироти», «Вороний», «Хто що має», «Учиться». «Буквар» і читанки письменника як вияв турботи про доступність навчання. Безрадісна доля дітей-сиріт і жінки-матері в поезіях І.Манжури. Його обробки казок, переказів і приказок. Пригодницький сюжет, героїчне забарвлення поеми-казки «Тъюмсин-богатир». Народнотісена основа пісень-небелиць «Переслів'їв» С. Руданського, цикл байок «Приказки про звірів». Фольклорні мотиви казок «Злідні», «Лиха година». Відображення морально-етичних тем в казках І.С.Нечуя-Левицького «Вдячний лев», «Мавпа-злодюжка», казка про минуле «Запорожці». Розкриття соціальних проблем у творах Панаса Мирного. Трагічна історія дитини в оповіданні «Морозенко», динамічний сюжет оповідання «Пригода з «Кобзарем», тематика казки «Про Правду і Кривду».	Участь в обговоренні Аналіз текстів
6.	Основні тенденції розвитку літератури для дітей кінця XIX – початку ХХ століття.	2/0/2	Новаторство Б.Грінченка в галузі дитячої літератури. Психологізм оповідань М.Коцюбинського. Статті Б.Грінченка про навчання та виховання, роль книги у житті дитини. Реалістичність та психологізм оповідань Б.Грінченка. Розповідь про становище сучасної йому школи та безправність народного учителя («Екзамен», «Непокірний»). Знедолене дитинство («Каторжна», «Сестриця	Участь в обговоренні Аналіз текстів

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Галя», «Ксеня», «Кавуни», «Дзвоник»). Трагедія сільського життя і сільської родини («Без хліба», «Дядько Тимох», «Хата», «Підпал», «Хатка в балці», «Покупка»). Літературні казки Б.Грінченка «Два морози», «Три бажання», Повчальність казок М.Коцюбинського. Психологізм зображення героя на тлі соціального життя суспільства в оповіданнях для дітей М.Коцюбинського «Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник».	
7.	Новітня українська література для дітей ХХ ст.	2/0/2	Розвиток поезії другої половини ХХ століття. Тематика, мотиви поезії для дітей Платона Воронька, Валентина Бичка, Івана Неходи, Грицька Бойка, Тамари Коломієць, Дмитра Білоуса, М. Сингаївського. Захопленість красою рідної землі, спадкоємністю поколінь, героїкою простих людей, дидактичне спрямування у збірках, повчальні сюжети, виразна ритміка. Поезія шістдесятників для дітей. Тематика, своєрідність прози для дітей II половини ХХ століття. Поетична дилогія про дитинство М.Стельмаха «Гуси-лебеді летять», «Щедрий вечір». Творчість для дітей І.Багмута. Зображення життя і навчання вихованців у повісті «Щасливий день суворовця Криничного» стилюзові особливості повісті. Ідейно-естетичний аналіз оповідань для наймолодших школярів («Шматок пірога», «Злідні», «Амангельди», «Тихий» та ін.). Оригінальність І.Багмута у виборі форми оповіді в повісті „Пригоди чорного кота Ляпченка“. Визначний майстер дитячої прози Віктор Близнець. Проблематика, химерність форми повісті В.Близнеця «Женя і Сенько», тема сучасності у повістях «Земля світлячків», «Звук павутинки». Тема війни у повістях «Птиця помсти Сімург», «Старий дзвоник», «Мовчун», «Землянка». Заглиблення в характер юного героя, драматизм подій, ліризм, віра перемоги добра над злом в оповіданнях й повістях Віктора Кави (збірки «Прогуляний день», «Історія одного великопеда», «Так пахла тиша», «Маркіян»).	Участь в обговоренні Презентація Аналіз текстів

Рекомендована література

Базова:

1. Арзамасцева И.Н., Николаева С.А. Детская литература. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – С.6-16.
2. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія /Вступна стаття та упорядкує. Л.Н. Козачок. -К.: Вища школа, 2002. -519 с.
3. Рідне слово. Українська дитяча література. Хрестоматія: У 2 кн. Кн..1. / Упоряд. З.Д. Варакіної , А.І. Мовчун, М.Ф. Черній. -К.: Либідь, 1999. - 400 с.
4. Веселка. Антологія української художньої літератури для дітей: В 3-х т. - К.: Веселка, 1967-1969.
5. Весняні обрїї. Літературно-критичний альманах. -К.: Веселка, різні роки видання.
6. Література. Діти. Час: Зб. літ.-критич. ст. про дитячу літературу. – К.: Веселка, 1976 - 1990 – Вип.15.

Допоміжна:

7. Гнідець У. С. Концептуалізація розуміння сучасної літератури для дітей та юнацтва в світлі наукової критики [Електронний ресурс] / Література. Діти. Час. Т., 2011. Вип. 2. С. 25–35. – Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books>ShowBook/46>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 12.06.13.
8. Кизилова В. В. Українська література для дітейта юнацтва: новітній дискурс : навчально-методичний посібник для студ. вищих навч. закл. – Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. – 236 с.
9. Сабат Г. Казки Івана Франка: особливості поетики. „Коли ще звірі говорили—: монографія / Галина Сабат. – Дрогобич : Коло, 2006. – 360 с.
10. Українська література для дітей : хрестоматія / [упорядкув. О. О. Гарачковської]. К. : ВЦ „Академія, 2011. – 800 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	20
Літературознавчий аналіз текстів	10/20
Презентація	20
Залік	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку

90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність: Під час виконання практичних завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим. Результати навчання студентів оцінюються викладачем об'єктивно. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Завдання i заняття: Усі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно й оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. Через поважну причину (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни відпрацювання можуть бути збільшенні за письмовим дозволом декана.

На заняття студенти приходять до аудиторії відповідно до розкладу, не запізнюючись.

Під час заняття студенти:

- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- коректно поводяться між собою;
- вільно висловлюють свої погляди;
- не заважають викладачеві проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- не послуговуються зовнішніми джерелами інформації, які заборонено використовувати під час виконання роботи);
- не можуть розмовляти з іншими студентами та порушувати режим тиші в аудиторії;
- мають право на отримання від викладача роз'яснень про причини отримання низької/незадовільної оцінки.